

nagy számában ma két-három szinttel magasabban döntenek egy-egy kérdésről, mint ahogyan az összes tényezőket áttekinteni és ténylegesen kézben tartani egyáltalában szükséges és lehetséges. Ez viszont arra a következményre vezetett, hogy megszaporodtak a formális döntések.

A túlhajtott centralizmus azután nemcsak az anyagi eszközök elosztásán mutatkozott meg, hanem a műszaki fejlesztés majdnem minden kérdésében is. Emiatt azután akár egy-egy technológiai módszer, akár egy-egy találmány, vagy a műszaki fejlesztés más kérdése csak akkor kapott polgárjogot nálunk, ha azt a legfelsőbb szinten jóváhagyták.

Mindehhez hozzájárult az is, hogy az egyszemélyi vezetés kérdését a műszaki fejlesztés terén is egyoldalúan alkalmaztuk. Feltétlenül es határozottan le kell rögzítenem, hogy helyesnek tartom az egyszemélyi vezetés alkalmazását valamely határozat végrehajtása területén. Helytelen azonban ezt a módszert alkalmazni a határozat meghozatala előtt annak előkészítésében. A határozathozatal előtt meg kell hallgatni nemcsak egy vagy két hozzáértő vezetőt, hanem a szakértők széles rétegét is.

RÁKOSI MÁTYÁS

A Magyar Dolgozók Pártjával erős virágzó Magyarorszáért

(Beszámoló és zárszó a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülési kongresszusán, 1948. június 13–14-én.)

In: Rákosi Mátyás: Válogatott beszédek és cikkek. Budapest, 1955, Szikra. 292–330.

Rákosi Mátyás (Ada, 1892. március 9. – Nyizsnij Novgorod, 1971. február 5.) 1904-ig Rosenfeld Mátyás, politikus. 1912-ben végezte el a budapesti Keleti kereskedelmi Akadémiát. 1912 és 1914 között Hamburgban, majd Londonban dolgozott kereskedelmi cégeknél. 1910-től tagja volt a szociáldemokrata pártnak (MSZDP). 1914-ben önkéntes katonai szolgálatra jelentkezett. 1915-ben hadapródként orosz fogságba esett. 1918 májusában egy tiszti hadifogolycsere keretében hazatért. 1918 novemberében belépett az újonnan alakult kommunista pártba (KMP), ahol vidéki tétkárnak választották. A Tanácsköztársaság idején kereskedelemügyi, majd szociális termelési népbiztos, a Kormányzótanács központi Ellenőrzőbizottságának és a legfelsőbb Népgazdasági Tanácsnak a tagja és a Vörös Gárda parancsnoka volt. A Tanácsköztársaság bukása után Ausztriába, majd ottani kitiltása nyomán Csehszlovákiába, Németországba, majd a Szovjetunióba utazott. 1921-től a Komintern Végrehajtó Bizottságának titkárává választották. 1924-ben a kommunista párt újjászervezésére visszatért Magyarországra. 1925-ben ezért letartóztatták és 8,5 évre ítélték. Büntetése lejárta előtt ismét perbe fogták és életfogytiglanra ítélték. 1940-ben titkos nemzetközi megegyezés keretében szabadon engedték, hogy a Szovjetunióba távozzon. A háború alatt a moszkvai magyar

kommunista emigráció, és az ott működő Kossuth Rádió vezetője. 1945 februárjában hazatért Magyarországra, ahol az MKP főtitkárává választották. 1948 júniusában a két munkáspárt egyesülése után az MDP főtitkára lett. 1949-től az újjáalakított népfront elnöke, 1950-től informálisan az ország legfőbb vezető testületét alkotó Honvédelmi Bizottság vezetője volt, 1951-től pedig személyesen felügyelte az Államvédelmi Hatóságot. 1952-ben átvette a miniszterelnöki posztot is. Vezetésével szovjet típusú diktatúra épült ki Magyarországon. Sztálin halálát követően leváltották a kormányfői posztról, de a MDP első titkára maradt. 1956 júliusában, a fokozódó társadalmi elégedetlenség nyomására leváltották. Ekkor a Szovjetunióba települt. 1957-ben megpróbálta meggyőzni a szovjet vezetést, hogy Kádár János helyett őt állítsák ismét Magyarország élére. 1957-ben itthon megfosztották képviselői mandátumától és Elnöki Tanácsi tagságától, a Szovjetunióban pedig Moszkvától távoli lakóhelyet jelöltek ki számára, és sorozatos hazatérési kérelmeit rendre elutasították. 1962-ben kizárták az MSZMP-ből 1971-es halála után hamvait hazaszállították és a Farkasréti temetőben helyezték el.

1947 őszéig a magyarországi kommunisták a hatalom kisajátításának fokozatos taktikáját követték. Ekkor azonban a szovjet–amerikai viszony kiéleződése következtében az időközben megalakult Kominform a szovjet rendszer kiépítésének felgyorsítását rendelte el. A többpártrendszer felszámolása Magyarországon is pár hónapon belül lezajlott. A folyamat fontos állomása volt a két munkáspárt egyesülésének kikényszerítése (június 12.) és a Magyar Dolgozók Pártjának megalapítása, miután az egyesülést ellenző szociáldemokrata vezetőket különböző eszközökkel sikerült elhallgattatni. A kommunisták már az 1947-es választásokon nyíltan felvállalták a szocializmus építésének programját. Az egyesülési kongresszuson az MDP társadalompolitikájának legfontosabb célkitűzését a munkások államának teljes kiépítésében, az államosítások kiterjesztésében, a tervutasításos gazdaság bevezetésében jelölték meg. Rákosi beszéde áttekinti a hatalom monopolizálásáért folytatott politikai harc állomásait, külön kiemelve azokat a károkat, amelyeket az éppen aktuális főellenség a jobboldali szociáldemokraták okoztak ebben a folyamatban.

A két munkáspárt, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Kongresszusa örömteli lelkesedéssel tegnap elhatározta az egyesülést. Ebben a lelkesedésben osztozik nemcsak a magyar dolgozó nép, helyesli és velünk örvend világszerte a demokratikus haladás minden híve. Ennek, a hazánk történetében korszakalkotó határozatnak megfelelően ma már együtt folytatjuk tárgyalásainkat, hogy közösen is kimondjuk a két testvérpárt egyesülését, hogy megvitassuk az új Párt problémáit, a Kongresszus előtt lévő programnyilatkozatot és a pártszervezeti szabályzatot. E kérdésekkel kapcsolatban számot kell vetnünk a nemzetközi helyzettel, a magyar demokrácia gazdasági helyzetével, a magyar belpolitikai helyzettel, benne pártunk, illetve az egyesült Magyar Dolgozók Pártjának kérdéseivel és az előttünk álló feladatokkal. [...]

Ha végigtekintünk, tisztelt Kongresszus, az elmúlt három és fél esztendő eredményein és kudarcain, meg kell állapítanunk, hogy országunk gazdasági, politikai és

társadalmi struktúrájában gyökerekig menő, alapvető változások történtek. Ezeknek a változásoknak eredményeképpen új munkásosztály, új parasztság, új értelmiség van kialakulóban. A munkásság nem elnyomott osztály többé és többsége, mely állami üzemekben dolgozik, nincs többé kizsákmányolva. Ezért viszonya a termeléshez és az államhoz megváltozott. A munkát egyre inkább népe, a demokratikus állam iránti becsületbeli kötelességnek, saját életszínvonala emelkedése feltételének tekinti. A munkásigazgatók, üzemi bizottságok, szakszervezetek és a Magyar Dolgozók Pártja révén egyre fokozottabb részt kap a gazdasági élet irányításában és kormányzásában. Egyre inkább tudatában van vezető szerepének, ezzel együtt fokozott felelősségének is a gazdasági és politikai életben, az egész nemzet fejlődésében és jövőjében. Megváltozott a magyar parasztság is. A földreform eltüntette a falu nincstelenjeinek zömét, akikből kis- és középparasztnak lettek. A dolgozó parasztságban egyre mélyebb gyökeret ver az a felismerés, hogy a demokrácia nemcsak az ő államformája, de hogy a demokrácia és vívmányai, a földreform, az államosítás, a köztársaság nem átmeneti jelenségek, hanem szilárdak, tartósak, megingathatatlanok. Ezzel a felismeréssel párhuzamosan nő annak is a tudata, hogy a munkássággal szövetségben a parasztság is részes a politikai hatalomban. Ennek a felismerésnek egyik mutatója az, hogy az utolsó hónapokban a középparasztság áramlása is megindult pártunk felé. Ezt az egészséges folyamatot a Magyar Dolgozók Pártjának megfelelő kiválogatással, továbbra is elő kell segítenie. Az értelmiség zömében is a demokrácia sikereinek hatása alatt végre fordulat tapasztalható. Kezd megszűnni köztük a kritikus várakozás és egyre többüknél tapasztaljuk, hogy rátért a munkássággal és parasztsággal való együttműködés útjára. Segíteni akar a demokráciának, részt akar venni az új Magyarország felépítésében, szolgálni akarja a nemzetet. Elősegíti és meggyorsítja ezt a folyamatot, hogy az értelmiség sorai kezdenek felfrissülni a munkásságból és parasztságból származó új elemekkel. [...]

Taktikailag mindenekelőtt a döntő kérdésre, a középkori feudális maradványok felszámolására, a nagybirtok felosztására vettük az irányt. Ez megerősítette a munkásság és a parasztság szövetségét. A zsirosparasztság semlegesítésére, és ezzel a döntő feladat megkönnyítésére mentesítettük 200 holdig a paraszt birtokokat. Hasonló célt szolgált az eklézsiáknak juttatott föld is. Amikor az újjáépítés kérdése került napirendre, nem féltünk bizonyos hallgatólagos megegyezést kötni a kapitalistákkal, akiknek nemcsak lehetőséget adtunk, hogy részt vegyenek az újjáépítésben, de még jelentékeny támogatáshoz is juttattuk őket. Elvtársaink közül sokan kifogásolták ezt a lépést, holott ma visszatekintve, kétségkívül helyes volt a szándékunk; nem rajtunk múlt, hogy a tőkés nem éltek ezzel a lehetőséggel.

Ugyancsak a lenini-sztálini taktika szellemében dolgoztunk, amikor pontosan kike-resttük, kimunkáltuk céljainkban a mindenkori legfontosabb feladatot, azt a bizonyos legközelebbi láncszemet. A földosztás után azonnal az újjáépítést vettük kézbe. Utána a demokrácia és a köztársaság intézményeinek kiépítését, majd rendet teremtettünk a pénzromlás terén, utána leszámoltunk a demokráciát aláásó összeesküvőkkel s rögtön irányt vettünk a hároméves tervre. A választásokkal megszilárdítottuk a demokrácia alapjait, utána megsemmisítettük a reakció legfontosabb politikai szervezetét, a

Pfeiffer-pártot és likvidáltuk a nemzetközi imperializmus és a magyar reakció veszedelmes segédcsoportját, a szociáldemokrata jobbszárnyat.

Amint egy-egy feladatot magunk elé tűztünk, gondoskodtunk róla, hogy a kitűzött célt szem elől ne veszítsük. Következésképpen és szívósan küzdöttünk érte, s nem engedtük, hogy az ellenség eltérítse róla a figyelmünket. A megvert ellenséget gyorsan és erélyesen üldöztük, nem adtunk rá időt, hogy sorait rendbe hozhassa, reorganizálhassa erőit. Az összeesküvők leleplezését gyorsan követték a választások, mielőtt még az ellenség összeszedhette volna magát. A reakció választási vereségét tíz hét múlva a Pfeiffer-párt megsemmisítése követte. Ezt a politikai győzelmet azonnal gazdasági téren értékesítettük, kiszélesítettük a nagybankok államosításával, újabb tíz hét múlva megsemmisült a szociáldemokrata jobbszárny és ezt azonnal követte a 100 munkásnál többet foglalkoztatott üzemek államosítása. Ugyanezt a taktikát folytattuk előzőleg is, amikor például 1946 márciusában a tömegek mozgósításával nemcsak visszavertük a reakció előretörési kísérletét, hanem utána rögtön kiharcoltuk a bányák államosítását és a nehézipari nagyüzemek állami kezelésbe vételét, a földreform vívmányainak biztosítását. [...]

Mikor mindezeket a sikereket megállapítjuk, ugyanakkor kommunista önkritikával le kell szögeznünk, hogy követtünk el mi jócskán hibákat is. Legsúlyosabb hibánk rendszerint az volt, hogy nem becsültük fel realisan az osztály erőviszonyokat, lebecsültük a magyar reakció erejét, mély gyökereit és szívósságát. Lebecsültük az ellenséget a 45-ös választások előtt és nem vigasz számunkra, hogy a szociáldemokrata jobbszárny ezen a téren még súlyosabb hibákat csinált és emiatt nem egyszer majdnem válságos helyzetbe hozta demokráciánkat. Most, amikor a két munkáspárt egyesülése következtében a magyar demokrácia erői hatványozottan megnöttek, újra fenyeget az a veszedelem, hogy a siker a fejünkbe száll és azt hisszük, hogy most már minden a zsebünkben van, és hogy az ellenség már végleg meg van verve. [...]

Ma már mindenki előtt világos, hogy a jobbszárnynak ez a működése milyen súlyos károkat okozott a magyar demokráciának, de ettől eltekintve, a magyar Szociáldemokrata Párt az egységfrontban teljesítette történelmi szerepét. (Taps.) Külön hálával kell megemlékeznünk a szociáldemokrata baloldali elvtársakról, elsősorban Szakasits Árpád (Nagy, ütemes taps.), Marosán György (Ütemes, nagy taps.) Rónai Sándor (Nagy taps.) és a többi elvtársakról, akik nem egyszer a legnehezebb helyzetekben, saját jobbszárnyuktól és az imperialisták szolgálatában levő nyugati szociáldemokratáktól szorongatva, állták a harcot és végül is legyőzték a soraikban levő munkásárulókat és megoldották a szerves munkásegység megvalósítása történelmi feladatának rájuk eső részét. Ezzel soha el nem múló érdemeket szereztek maguknak és én örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy ezeket az érdemeket itt, a Kongresszus színe előtt teljes egészükben elismerjem, leszögezzem, és még hozzátegyem, hogy ezek az érdemek annál jelentősebbek, mert nem egyszer megtörtént, hogy a kommunista elvtársak türelmetlensége, vagy merevsége nem könnyítette meg küzdelmüket. Összefoglalva: csak a munkásegység tette lehetővé, hogy ilyen irányban és ilyen eredménnyel törhetett előre a magyar demokrácia. (Nagy taps.)

A két munkáspárt egyesülésével hatalmas új erő jelenik meg a magyar demokráciában, a magyar dolgozó népben. Mindenkinek meg kell értenie, hogy a munkásegység szerves megvalósítása, a két párt egyesülése, nem egyszerű összeadási művelet. Nem a két párt eddigi erejének összesítése, hanem megsokszorozása, meghatározása. Az egyesült párt hasonlíthatatlanul erősebb lesz, mint ahogy a két párt külön-külön volt. És ez az erő, amelyet a két párt erejének mennyiségi növekvéséből eredő minőségi változás jelent a magyar demokrácia, a magyar nép fejlődésének minden vonalán, hamarosan éreztetni fogja hatását. A magyar demokrácia alapjai az egyesüléssel felmérhetetlenül megszilárdultak. Kevesebb lesz az ingadozás, biztosabb a fejlődés, meggyorsul hazánk talpra állása és felvirágzása. [...]

De nem pihenünk babérainkon azért sem, mert hiszen van még előttünk munka elég és nehéz, fáradságos, áldozatos munka. Még rengeteg küzdelem, hosszú évek és évtizedek szívós, keserves munkája kell ahhoz, hogy elmondhassuk: célhoz értünk. Aki ezt túlzásnak tekint, az gondoljon arra, hogy valahányszor nehéz politikai kérdéssel vagyunk elfoglalva, a reakciónak, a spekulációnak mindig sikerül gazdasági helyzetünket megrontani, sikerül előretörnie. Mi még ma sem vagyunk elég erősek ahhoz, hogy minden fronton egyformán tudjunk küzdeni. Így állhat elő például az, hogy a reakció spekulációja és a saját gyengeségünk következtében a munkásosztályt az utolsó hónapokban a hús és zsír drágulása szinte újra vegetáriánus kosztra szorítja. Ezért még egyszer ismétlem: ne pihenjünk babérainkon, hanem fogjuk meg továbbra is a munka vastagabb végét.

RÁKOSI MÁTYÁS

Pártunk a dolgozó nép élén (Az MDP Központi Vezetőségének 1949. május 31-i ülésén mondott beszéd.)

Budapest, 1949, Szikra. 3–40.

Rákosi Mátyás (Ada, 1892. március 9. – Nyizsnyij Novgorod, 1971. február 5.) 1904-ig Rosenfeld Mátyás, politikus. 1912-ben végezte el a budapesti Keleti kereskedelmi Akadémiát. 1912 és 1914 között Hamburgban, majd Londonban dolgozott kereskedelmi cégeknél. 1910-től tagja volt a szociáldemokrata pártnak (MSZDP). 1914-ben önkéntes katonai szolgálatra jelentkezett. 1915-ben hadapródként orosz fogságba esett. 1918 májusában egy tiszti hadifogolycsere keretében hazatért. 1918 novemberében belépett az újonnan alakult kommunista pártba (KMP), ahol vidéki tétkárnak választották. A Tanácsköztársaság idején kereskedelemügyi, majd szociális termelési népbiztos, a Kormányzótanács központi Ellenőrzőbizottságának és a legfelsőbb Népgazdasági